

Stakh, P.

U buri bilii

PG

3348

C4776

П. СТАХ

Л. ВУРІ

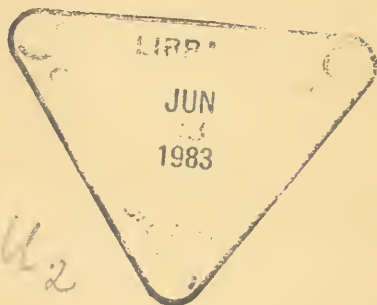
У БУРІ БІЛІЙ

(РІЗДВЯНА МОЗАЇКА)

1921

КИЇВ—ВІДЕНЬ
НА КЛАДОМ АВТОРА

Присвячується
апостолам більшевизму

Ех, яблочко, сбоку красное!
Украине конец — дело ясное!

(З московських пісень свободи)

Гуляет ветер, порхает снег,
Идут двенадцать человек...

В зубах цыгарки, примят картуз,
На спину-б надо бубновый туз!

(А. Блок)

1.

Сіє, віє,
Посіває,
Крутить, віє
Сніг.
Хтось блукає
Без доріг...

Біло, моторошно в полі.
В'ється в танці дідчий рій:
Дідько грає на басолі...

— „Гей, товаришу, доволі, —
Стій!
Далі йти немає сили:
У проклятій білій бурі
Тільки ями та могили...
Тіло, ноги задубіли,
Грузнуть, тонуть в кучугурі...
Йти на Захід чи на Схід? —
Загубили шлях і слід!
В полі біло, в полі чисто...
Чорт надав нам кинуть Місто!...”

2.

Послали у обоз,
Принесли Маркса і гортали,
Гнули спину —
Шукали
Про шлях і про мороз,
Про хуртовину —
І не знайшли...

Ще Леніна брошури принесли,
Читали,
Шукали,
Змагались
І матюкались...

Багато ерудиції
Про реквізиції,
Про ліквідації
Старого.
Що-ж до нового ---
В книжках
Єдиний шлях —
Електрофікації,
Та ще — на куркуля репресії,
На капітал — концесії:
Найближча лєнінська дорога
До пролєтарського нового бога...

3.

А завірюха
Все не вгаває,
А вітер дмуха,
Співає:

„День чи ніч на цілім світі? —
Вже не знаємо й сами:
Не дає дихнуть нам миті
Біла гвардія зіми.

Кров лили, лили дощами,
Счервонили все навкруг,
А блукаємо без тями
В пеклі білих завірюх.

Десь у ревах хуртовини
Згас червоний наш огонь,
Навкруги — самі руїни,
Хтось ридає осторонь.

Хто ти: Смерть? Хвороба? Голод?...
Чи заціпить же тобі?!
В серці пуста, злість, і холод,
І зневіря в боротьбі.

День чи ніч? Іти кудою?
Тут, крім нас, ані душі...
Всюди білою марою
Смерть стоїть, товариші...”

4.

Сіє-віє, посіває
Завірюха...
Спів зануди не вгаває,
Лізе в уха:

„Все десь забули, все розгубили...
І де той шлях?
А йти далеко — чи стане-ж сили
У сих снігах?...”

Назад — могили, ^{смерть}вперед — невидно,
Сами — мерці...
Ідем свідомо (вже не огидно!)
На манівці.

Червоний прапор брудний в заметах
Лежить в снігах,
Свобода-ж вічним сном на багнетах
Спить на вістрях...”

5.

Біло, біло... всюди біло, —
Ані сліду!
Роздуває чорт кадило:
Над живими править сміло
Панахиду.

Впали віхи, стерлись межі
В хуртовині,
Загубились варти, стежі...
— „Десь блукаєм в безбережжі,
У пустині...

Хай же гавкнуть хоч гармати
У простори,
Бо не вік же тут блукати:
Десь повинні бути хати
І комори...

Мужичисько спить буржуйно —
Тепло, тихо...
Та із нами не жартуй-но:
Помстимося грізно, буйно
За все лихо!...

„Туди-ж, гляди, —
Верни туди —
До дядюшки притьмом,
Бо тут
У згоді з животом
Мороз
Капут
Готує нам,
А там
Дізнаємо догод:
Мужик — то сущий совнархоз
І наркомпрод! —

Всього у нього є,
А льозунг наш: твоє —
Моє!...

6.

Регоче білий глум:
Гей, комисари!
І скигнуть чорний сум:
Ну й комунари!

Лютує біла ніч:
Ура-совети!
Злоба скрипить, як сич:
Пишіть декрети!

К чортам ярмо свобод,
Як з ними лихо!
Ось виріжте народ,
То буде тихо.

Він з вас, невдячний, кпить,
Нові предтечі, —
Чи вам же обновиць
Ввесь світ в хуртечі?!...

7.

Сіє, віє, посіває
 Чортів рід,
 Замітає
 І останній слід...
 Бродять юрми
 В хуртовинах,
 Грають сурми
 На руїнах...

Чорт регоче: гу-гу-гу!
 Слід кривавий на снігу,
 Та й ще буде, буде, буде, —
 Показились вражі люди:
 З Петрограду до Кавказу,
 Од Варшави на Сибір
 Захлинаються од сказу
 І танцюють вздовж і вшир.

Хто там, хто там квилить з ляку? —
 Українець? ест? грузин?
 Фин? татарин? вірменин?
 Чи який ще сукин-син?... —
 Всіх зітремо на табаку!!!...

8.

„Ітернаціонал —
То наша Русь єдина!
Кують наш п'єдестал
Огонь і хуртовина.

Ще, ворогам на страх,
Вся Русь з руїн повстане!
Здіймай червоний стяг, —
На наш вік дурнів стане.

Святії гасла кинь,
Скропи їх пахом крови —
В пропасниці горінь
Струснуть життя основи.

Хоч нашій голові
Й не личить у короні,
Та нишком у Москві
Возсядемо на троні.

Дістане наш батіг
До всякої до спини:
Впадуть до наших ніг
Народи і країни.

І вже як уся Русь
На світі запаніє,
То хто-ж нам „не корюсь“
Тоді сказать посміє?

Інтернаціонал —
То наша Русь єдина:
Кують наш п'єдестал
Огонь і хуртовина!

9.

Сіє, віє, посіває
Завірюха,
І голосить, і співає,
А світ слуха
І не знає,
Де блукає
І Федорушка й Ванюха...

„Ой на Русі три сосни,
Три сосни:
Споконвіку там вони,
Там вони.

Що першая та сосна,
Та сосна —
То без краю сторона,
Сторона.

Що другая там сосна,
Там сосна —
Ліні й дурощів без дна,
Гей, без дна.

А третя ще сосна,
Ще сосна —
Ненажерливість страшна,
Гей, страшна!

Ой ті клятї три сосни,
Три сосни! —
Досї водять нас вони,
Нас вони...“

Федорушка-шелепа
Вморилася, —
Розсілася
Гергепа,
Сопа, як мїх ковальський,
І плаче, і мурмоче,
Що жерти хоче...
Усе-б поїла,
Усіх побила —
Та ба... несила!...
Ванюха-ж, син канальський,
В трьох соснах заблукався,
Та не злякався:
Гука: „Не піддаюсь!
Хоч личаком
Я „щі“ сьорбаю,
Проте-ж один на світі знаю,
Що тільки кулаком —
Соціялистичним
Чи комуністичним —
Врятую світ — святую Русь!...“

Морозенко отаман
В степ пустив вітри-загони:
Морозенко — безуман:
Він не лічить трупів, ран,
Він не знає перепони!

Морозенків коник сив
Мчитьсья прудко за вітрами.
Морозенка палить гнів:
Гонить в січу козаків
І степами і лісами.

В вирах бурі і хуртеч
Де що треба — знайдуть очі.
Не ступився гострий меч
Голови стинати з плеч
Чи то вдень, чи серед ночі.

Морозенко отаман
Не шукає відпочину:
Вже як знайде вражий стан,
Б'є, як дужий ураган,
Б'є й гукає: „За Вкраїну!“

11.

„Еге, контр-революція! —
Гукає комисар, —
Та розберусь в сій штуці я, —
Чи нам бракує кар?!...

К чортам з сією байкою!
Яких їм Україн?...
Катуйте чрезвичайкою,
Як гавкне хоч один!

Та й до самоозначення
Хутенько доберусь!
Для всіх одно призначення:
В єдину влитись Русь!

Лиш трудно нам з натурою:
Гляди ще випре дух!
Ох, лихо з диктатурою
Морозу й завірюх!...

12.

Сіє, віє, посіває...
То заплаче-заридає,
То, як пугач, засміється,
Крутить, виє, в'ється,
Б'ється...

Щось підхопить — вгору злине,
З білих хмар на землю кине,
І лютує,
І шматує...

„...Ирод-царь за Христом ганявся
І за ним дуже побивався...”

„Що се? чуєте?... Натяк?
З нас сміється десь мурло!...
Поблизу десь є село...
Переб'ємо, як собак!...

„...На сидельці не вдержався,
З кобильчини увірвався...”

„Позір, братове! годі чекати!
Шикуйся в лави!
Впадем орлами на хлопські хати,
Буде поживи, буде забави!...
Льозунг новий
Вчує й куркуль:
—, Хай гине світ старий!
Не жалкувати куль!...‘
Як тільки що — то й плі!
Хай гинуть куркулі —
Старі й малі —
Соціалпредателі,
Соглашателі!...

На бік на лівий
Верни плечем:
Туди, де співи,
Ідем!!!

13.

Лугами та байраками
Та хащами лісів
З своїми гайдаками
Метелиця засів.

Над рідними над селами
Ясна зійшла зізда,
І співами веселими
Зраділа коляда.

Ой, доленько поламана,
Сплюндроване життя!
В Метелиці отамана
Крівава куця.

То килимом постелеться
І здавить в серці біль,
А вистежить Метелиця —
На ворога — сусіль!

— „Здорові будьте, гостоньки,
З кутею і Різдвом!
Спочинуть ваші костоньки
Отут по-над ярком!

Вкривалами шовковими
Укриє їх, як пух,
Приспить же колисковими
Козацьких завірюх.

Чи може вам гикнулося
Під празники святі
Й спожити заманулося
Узвару та куті?

То просим до господоньки!
Верніть туди, де спів:
Дізнаєте догодоньки —
Вечерю і спочив!...

І слухають воріженьки —
Запросин чи погроз?
Дріжать задублі ніженьки,
За шкурою — мороз.

Зубовим лютим скреготом
Тамують дріжака...
Пекельним помсти реготом
Метелиця гука!...

14.

Село в снігу лежить в долині.
Село не спить сими ночами, —
Із краю в край дзвенить піснями
На злість північній хуртовині.

Тягар ярма не давить плечі:
Трудовий лан і поле — вільні!
І співи сояшні, весільні
Заглушать ревища хуртечи.

Нехай лютує хуртовина! —
У найстрашніші чорні ночі
Не зрадять шлях народні очі, —
Тому й співає Україна!

Коли-ж наважиться хто в серці
Роз'ятрить знов прадавні рани
І скути Волю у кайдани, —
Впаде зухвалець в смертнім герці!...

15.

Сіє, віє, посіває
Хуртовина...
В хаті пестить-колисає
Мати сина:

„А колиска добре збита,
Вервечки не рвуться.
Ой десь, сину,
За нас, сину,
Воріженьки б'ються!

„А колиска яворова,
Вервечки шовкові.
Ой спи, сину
Рости, сину,
Як слід козакові!

„Летить ворон-чужосторон
Та й сів на калину.
Ой встань, сину,
Рятуй, сину,
Свою Україну!...“

16.

У тихій хаті Вечір-Свят.
Сумирно блимає лампада, —
І навіть ворог — щирий брат,
І „в людях мир“ шепоче звада.

Стоїть на покуті кутя
І сніп ясний злотостеблиці:
Зове до повного життя,
Як повне джерело криниці.

Накрито стіл. В чолі стола —
Вона, Вона — Пречиста Мати!
Не коле терен більш чола,
І хто посміє знов розп'яти!...

О, Україно! занялась
Твоя зоря — зірниця волі:
Христос і Правда і Івась
З тобою знов при чеснім столі!

По-під віконням коляда
Про щедру долю вам співає,
Як в повінь щирая вода
Дорід на ниви посилає.

17.

„Гей, селом, селом по-під хатами
Бродить коляда та з дівчатами,
Із красними дівоньками,
З парубками.

„Чи багатий рід; чи сиріточка —
Одчиняйте в двір та ворітечка:
Благословіть Христа славить,
Не лукавить!

„Ой прийміть, прийміть, господареньки
Та несіть, несіть щедрі дароньки!

Воріженькам — безголов'я,
Вам — здоров'я
На многі літа,
Поки й сонця-світа!

18.

Натрапили — прийшли —
Спинились край села,
Отерли піт з чола
І чули, як „хохли“
Про Ирода співали.
З воріт, з-під вікон, стріх
Котились співи, сміх,
Вітри їм в сурми грали.
Несли вечерю діти,
Як дари три царі,
Як давні вівчарі
Свої святі привіти
До вифлеємських ясел...
І в серце бив перун
Загублених комун,
Затоплих в крові гасел.
І, затаївши духа,
Все слухала орда,
Як дзвонить коляда
Та виє завірюха...

„Заспівали янголи в Едемі:
 Народилась Правда в Вифлеємі,
 Ой дай, Боже!
 Не в багатім, пишнім домі,
 В бідній хижці на соломі —
 Правда на ввесь світ!

„У вертепі ясна радість стала,
 Як зізда на небі засіяла,
 Ой дай, Боже!
 Ирод-царь кипить-трясється,
 Що з вертепу розійдеться
 Правда на ввесь світ!

„Звеселились гори і долини,
 Небо і земля і всі країни,
 Ой дай, Боже!
 Ирод клятий хмуристь брови:
 Гей, залетється в людській крові
 Правда на ввесь світ!

„Посилає в-пень рубати діти:
 З ними Правду хоче він згубити, —
 Не дай, Боже!
 Сила вража кров пролляла,
 Але сонцем засіяла
 Правда на ввесь світ!

„Та й на Україну прилетіла
Наша Правда, наша Воля й Сила,
Ой дай, Боже!
Прилетіла давнождана
Без холопа і без пана —
Правда на ввесь світ!

„Ворогам на безголов'я,
Всьому миру на здоров'я,
Щоб в громаді тихо, згідно,
Щоб у полі та погідно,
У господонці лагідно!
Щоб в оборі гнійно,
У пасіці рійно —
Рок від року,
Аж довіку!

„Бувайте щасливі всі гуртом
Із Святим Різдвом!“

20.

За селом в яру над річкою —
Не з милою
На стріванні Хуґа — з нічкою
Із білою.

Він з своїми там загонами
Чекатиме,

Доки Свят-Вечір та дзвонами
Співатиме.

І снуються думи-гадоньки
Козацькій
Під тихесенькі колядоньки
Юнацькій.

Вислав стежі в три доріженьки:
„Не гайтеся!
Де ті, де ті йдуть воріженьки —
Дізнайтеся!“

21.

Як грім, ударив дзвін
Серед пісень і сміху,
Упав в спокої стін,
Продерсь крізь вікна й стріху.

У бурі за село
Його нічні тривоги
Далеко понесло
На битих три дороги.

Страшений івалту дух
Над білими полями
У реві завірюх
Літа, гука без тями:

„З кривавою до нас
Йдуть гості колядою, —
Громадо, спать не час,
Злітайсь, спіши до бою!...“

22.

Стогнуть дзвонами дзвіниці.
Запалала перша хата.
Десь загавкали рушниці,
Відгукнулася гармата...

Ожили тини, замети
Блиском наглої заграви,
Заспівали кулемети,
Як замовкли христослави.

Лагідний святковий спокій
Злобно в-мить зірвався з печи
І у помсті у жорстокій
Кинувсь в заколот хуртечи...

23.

— „Добраніч вам, московські лиси! —
Гука Нечай, —
А-ну, братове, разом в кріси —
Раз-два! стріляй!“

— Ой-ой! та як же вас багацько —
Загубиш лік! —
Гука козак, гука Ненацько
По другий бік, —
Гонить їх, браття, аж до річки —
В собачий кут:
Десь Хуґа там пильнує нічки,
То їм — капут! —
— „Гей-гей, братове! ось ми — з вами:
З-за стін, з-під стріх
Червоним пивом, галушками
Частуєм їх!“
— Сини кохані, добре дбайте! —
Гука старий, —
Козацького ви перцю дайте
Москві лихий! —
— „Морозе-батьку! вже не встане
Ані один:
Червоне пиво наше п'яне,
А хміль — загин!...“

24.

— „Товаришу! тримайся!... Де ти?
Чи нас багато ще зосталось?...
Чому замовкли кулемети? —
Тримайся, поки не урвалось!...“

— У нас довкола трупів гори,
А решта — рани, рани, рани!

У них стріляють і обори,
І кучугури, і паркани.

Ще мить одна — і з нас останній
Воспарить духом в високості:
Як бачу, ми — хоч не бажані,
Але сподівані тут гості...

25.

Все замовкло... Ніч у хаті...
Ледви блима каганець,
Віють, линуть сні крилаті
До Івася на ралець.

І склепились довгі вії,
Щічки плем'ям горять:
Мрії-коні, мрії-змії
В казкові краї летять.

Иродові-недотепі
Смерть поклала грізний край:
Народилось у вертепі
Щастя-воля, щастя-рай!

Народилось до любови, —
Згине, щезне Ирод-кат!
Годі-ж звади, годі крові
На зорі народних свят!...

Тихо-тихо...
 Тільки скорбно в хуртовині
 По Великій Україні
 Над недавнім пережитим —
 Псом прибитим
 Виє ще московське лихо...

А на світі
 У червоному промітті
 Сіє, віє, посіває...
 Злоба плаче і співає
 Упокій.
 Всюди згарища і слупи,
 Всюди трупи, трупи, трупи, ---
 Кров і гній.
 Над усім же в бурі білій,
 В звоях змія-урагана,
 В дикій усмішці шатана,
 В хижій постаті похилій
 Зупинився і завмер —
 Невмірущий Агасфер!...

Пролетарі усіх країн,
 Брати знедолені, кохані!
 Ведуть лукаво до руїн
 Вас зрадники погані.

Святії гасла ви зняли
Во імя правди і свободи:
Їх привітали й понесли
Всі поневолені народи.

І тільки хижая Москва
Самодержавно в бурній ночі
Тракує їх, як ті слова,
Що дурням вистарчить за очі.

Розсілись там нові царі,
Злочинно крутять-дурять світом!
Не станьте-ж знов, пролетарі,
Перед розбитим ви коритом!

Мистці шахрайства й авантюр —
Вони в ярмо вас впхнуть, — тирани!
Хіба-ж на те розбито мур,
Розтровощено старі кайдани?...

Так геть же Иродів-царів!
Доволі брехень, провокацій!
Свобода всіх пролетарів
У вільній спілці вільних націй!

Пролетарі усіх країн
Не підуть катом за Москвою!...
Коли-ж не так — всьому загин, —
І стане світ ізнов тюрмою!...

Присвята

апостолам большевизму

Танцюйте свій хижацький баль,
Топчіть в кривавее болото
Ідеї чистої кришталь
І мрій огневих щире золото!

Колись на небо ви з тюрми
Дивились заздрили очима, —
Тепер — тюремщики сами
З начинням ката за плечима.

Свободи рух і племінь зваг
Втоптали ви у кров і сльози...
Який подіяв з вами маґ
Ганебні сі метаморфози?...

Чи морок тюрм, іржа зануд,
Образи довгого вигнання
Роз'їли силою отрут
Всі давні мислі й почування.

І з душ кипучих і живих
Сухі зробили препарати?...
Нехай же грім поб'є вас всіх,
Кати ідей, життя кастрати!

В своїй запеклости й злобі,
В чаду кривавого похмілля
Ви докотились в боротьбі
До сказу, люті, божевілля.

Чи вам створить, що Вічний Дух
Плекав, як таїнство містерій,
Коли на вас чека ланцюг
І грати в клітках менажерій?...

І прийде час: народ-титан
Зітре з очей своїх полуду,
Збагне річей кошмарний стан,
І ошуканство, і облуду, —

І вирок грізний, вирок-грім
На вас він кине, суєслови,
За осквернений Правди дім,
За ріки сліз, за море крові!

І довго з ваших ще гробів,
Як від життя одлинуть мряки,
Лунатиме ваш давній спів
Виттям скаженого собаки!

Але, нікчемне і смішне,
Воно й дитини не злякає;
А йтиме хто — то вас мине
І навіть в лайці не згадає.

І може, десь за сотні літ,
Про вас в архивах знайде вчений, —
І покива главою дід:
„Який же час то був скажений!...“

**PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET**

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

